

نظریه های مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

منتشر شده در روزنامه رسمی دوشنبه ۱۶ آذر ۱۳۹۴

به همراه مواد قانونی مرتبط با هر نظریه مشورتی

تنظیم: [سیاوش هوشیار](#) - [سید نوید مقدم حسینی](#)

[بخش ویژه نظریات مشورتی سایت حقوقی اخبار را در این قسمت پیگیری کنید](#)

شماره پرونده ۱۸۵۱ - ۱۶۸/۱ - ۹۳

سؤال

۱ - در جرایمی که مجازات آنها در زمره درجه ۷ تعزیری قرار می گیرند لیکن مستلزم پرداخت دیه نیز می باشد مثل ماده ۷۱۷ [قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵](#) آیا بنا به ماده ۳۴۰ [قانون آیین دادرسی کیفری ۹۲](#)، دادگاه کیفری ۲ بدون کیفرخواست می تواند به پرداخت دیه حکم صادر نماید یا این که حکم به پرداخت دیه مستلزم صدور کیفرخواست می باشد؟

۲- نظر به اینکه حسب تبصره ۴ ماده ۲۲ [قانون قاچاق کالا و ارز اجرایی](#) از تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۷ آلات مخصوص قمار در زمره کالاهای ممنوع قرار گرفته که بنا به ماده ۴۴ قانون یاد شده در صلاحیت رسیدگی دادسرا و محاکم انقلاب اسلامی است ولی بنا به ماده ۳۴۰ [قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲](#) رسیدگی به جرایم دارای مجازات تعزیری از نوع درجه ۷ و ۸ در صلاحیت رسیدگی مستقیم دادگاه است که از آن جمله ماده ۷۰۶ [قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵](#) می باشد آیا با اجرایی شدن [قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۹۲](#) نیاز به کیفرخواست در این اتهام وجود دارد یا خیر؟ هم چنین، در مورد سایر موارد کالاهای ممنوع که بر اساس ارزش کالا جزای نقدی آن از درجه هفت فراتر نرود، آیا دادسرا می بایست پرونده را جهت رسیدگی مستقیم به دادگاه انقلاب ارسال نماید یا خیر؟

نظریه شماره ۷/۹۳/۳۰۲۹ - ۱۳۹۳/۱۲/۴

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

۱- نظر به اینکه به موجب ماده ۳۴۰ [قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲](#)، جرائم تعزیری درجه هفت و هشت به طور مستقیم در دادگاه، رسیدگی می شود و از طرفی درجه بندی مجازات آنها نیز تنها ناظر به جرائم تعزیری است لذا به جرم مستوجب دیه، تحت هر شرایطی با کیفرخواست رسیدگی می شود. در فرض سؤال یعنی موردی که جرمی مستوجب دیه و مجازات تعزیری درجه هفت یا هشت باشد باید با کیفرخواست رسیدگی شود.

ابه موجب ماده هفت قانون اصلاح موادی از قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۴/۵/۷ عبارت «ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره نیز مشمول مجازات ها و احکام مقرر برای این ماده می باشد» به تبصره چهار ماده ۲۲ الحاق گردید.

ماده ۴۴ - رسیدگی به جرائم قاچاق کالا و ارز سازمان یافته و حرفه‌ای، قاچاق کالاهای ممنوع و قاچاق کالا و ارز مستلزم حبس و یا انفصال از خدمات دولتی در صلاحیت دادسرا و دادگاه انقلاب است.

سایر پرونده‌های قاچاق کالا و ارز، تخلف محسوب و رسیدگی به آن در صلاحیت سازمان تعزیرات حکومتی است. چنانچه پرونده‌ای، متهمان متعدد داشته و رسیدگی به اتهام یکی از آنان در صلاحیت مرجع قضائی باشد، به اتهامات سایر اشخاص نیز در این مراجع رسیدگی می‌شود.

شماره پرونده ۹۲۹ - ۷۹ - ۹۳

سؤال

۱- در صورتی که شخص حقوقی شرکت تجاری دچار ورشکستگی از نوع تقلب یا تقصیر گردد و مدیران آن شخص حقوقی در پرونده ورشکستگی مذکور دخیل باشند آیا می‌توان مدیران را محکوم به مجازات قانونی مقرر برای ورشکستگی به تقلب یا تقصیر نمود یا خیر؟

۲- آیا رسیدگی به بزه مذکور مستلزم صدور حکم ورشکستگی در محکمه حقوقی است که در این صورت دادسرا می‌بایست فرار اناطه صادر نماید یا خیر؟

نظریه شماره ۱۳۹۳/۱۲/۴ - ۷/۹۳/۳۰۳۰

نظریه مشورته اداره کل حقوقی قوه قضائیه

۱- برابر ماده ۱۴۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، در مسئولیت کیفری اصل بر مسئولیت شخص حقیقی است و شخص حقوقی در صورتی دارای مسئولیت کیفری است که نماینده قانونی شخص حقوقی به نام یا در راستای منافع آن مرتکب جرمی شود. مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی، مانع مسئولیت اشخاص حقیقی مرتکب جرم نیست، بنابر این در فرض سؤال، مدیران شرکت ورشکسته به تقصیر یا تقلب که در ارتکاب جرم دخالت داشته اند، قابل تعقیب و مجازات می باشند. به علاوه با عنایت به ماده ۲۰ قانون یاد شده در صورتی که شخص حقوقی نیز مسؤل شناخته شود، دادگاه آن را به یک یا دو مورد از موارد مذکور در این ماده محکوم می‌نماید.

۲- به موجب ماده ۴۱۵ قانون تجارت، ورشکستگی تاجر به حکم محکمه بدایت اعلام می شود که در حال حاضر دادگاه عمومی حقوقی، جانشین آن محکمه شده است، بنابراین صدور حکم ورشکستگی، در صلاحیت دادگاه عمومی حقوقی است و پس از صدور حکم ورشکستگی دادستان یا مدیرتصفیه می تواند تاجر ورشکسته را به اتهام ارتکاب ورشکستگی به تقلب در مرجع کیفری تعقیب

نماید و چنانچه قبل از صدور حکم ورشکستگی توسط دادگاه حقوقی اتهام ورشکستگی به تقلب یا به تقصیر در دادسرا مطرح شود، مورد از موارد صدور قرار اناطه است.

قوانین مرتبط :

از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ :

ماده ۱۴۳- در مسؤولیت کیفری اصل بر مسؤولیت شخص حقیقی است و شخص حقوقی در صورتی دارای مسؤولیت کیفری است که نماینده قانونی شخص حقوقی به نام یا در راستای منافع آن مرتکب جرمی شود. مسؤولیت کیفری اشخاص حقوقی مانع مسؤولیت اشخاص حقیقی مرتکب جرم نیست

ماده ۲۰- در صورتی که شخص حقوقی براساس ماده (۱۴۳) این قانون مسؤول شناخته شود، با توجه به شدت جرم ارتكابی و نتایج زیانبار آن به یک تا دو مورد از موارد زیر محکوم می شود، این امر مانع از مجازات شخص حقیقی نیست:

الف- انحلال شخص حقوقی

ب- مصادره کل اموال

پ- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی به طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج سال

ت- ممنوعیت از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه بهطور دائم یا حداکثر برای مدت پنج سال

ث- ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری حداکثر برای مدت پنج سال

ج- جزای نقدی

چ- انتشار حکم محکومیت به وسیله رسانه ها

تبصره- مجازات موضوع این ماده، در مورد اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی غیر دولتی در مواردی که اعمال حاکمیت میکنند، اعمال نمی شود .

ماده ۴۱۵ قانون تجارت :

ورشکستگی تاجر بحکم محکمه بدایت در موارد ذیل اعلام می شود:

الف) بر حسب اظهار خود تاجر.

ب) بموجب تقاضای یک یا چند نفر از طلبکارها.

ج) بر حسب تقاضای مدعی العموم بدایت.

شماره پرونده ۱۷۵۴ - ۱۲۷/۱ - ۹۳

سؤال

۴

طبق ماده ۱۵۹ قانون آیین دادرسی مدنی دعوی ممانعت از حق چنین تعریف شده است «تقاضای کسی که رفع ممانعت از حق ارتفاق یا انتفاع خود را در ملک دیگری بخواهد»، در این تعریف حق ارتفاق یا انتفاع در ملک دیگری مطرح شده حال چنانچه کسی شکایت نماید که کسی مانع انتفاع و استفاده او از ملک شخصی اش می باشد (نه حق ارتفاق و انتفاع در ملک دیگری) آیا ممانعت از حق می باشد؟

نظریه شماره ۱۳۹۳/۱۲/۵ - ۷/۹۳/۳۰۳۹

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

در فرض سؤال، چنانچه خواننده بدون تصرف در مال غیرمنقول صرفاً از استفاده مالک از ملک وی ممانعت به عمل آورده، مثلاً راه عبور مالک را مسدود نموده باشد، در این صورت این فرض، مصداقی از دعوی مزاحمت موضوع ماده ۱۶۰ قانون آیین دادرسی مدنی می باشد و در هر صورت، فرض طرح شده از شمول ممانعت از حق موضوع ماده ۱۵۹ قانون یاد شده، خارج است.

قوانین مرتبط :

از قانون آیین دادرسی مدنی :

ماده ۱۵۹ - دعوی ممانعت از حق عبارت است از تقاضای کسی که رفع ممانعت از حق ارتفاق یا انتفاع خود را در ملک دیگری بخواهد.

ماده ۱۶۰ - دعوی مزاحمت عبارت است از دعوایی که به موجب آن متصرف مال غیرمنقول درخواست جلوگیری از مزاحمت کسی را می نماید که نسبت به متصرفات او مزاحم است بدون این که مال را از تصرف متصرف خارج کرده باشد.

شماره پرونده ۹۰۰ - ۱۲۷/۱ - ۹۳

سؤال

در مرحله رسیدگی بدوی خواننده در جلسه اول دادرسی اقدام به جلب شخص ثالثی را می نماید و دادگاه با رسیدگی به موضوع دعوی به این نتیجه می رسد که مسئول انجام تعهد در قبال خواهان شخص ثالث می باشد نه خواننده و حال با این توصیف آیا دادگاه بدوی باید نسبت به محکومیت شخص ثالث در قبال خواهان حکم صادر نماید؟

نظریه شماره ۱۳۹۳/۱۲/۹ - ۷/۹۳/۳۰۷۳

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

در فرض سؤال، با توجه به اینکه اصولاً دادگاه در مقام رسیدگی فقط در محدوده دادخواست و علیه خواندگان همان دعوی می - تواند رأی صادر کند، بنابراین در فرضی که خواننده دعوی مبادرت به اقامه دعوی جلب ثالث نموده، در فرض صحت دفاعیات وی و قابل پذیرش بودن دعوی جلب ثالث، دادگاه نمی تواند حکم به محکومیت مجلوب ثالث که خواننده دعوی اصلی نبوده، به درخواست خواننده دعوی اصلی در حق خواهان دعوی اصلی صادر نماید.

مواد قانونی مرتبط :

از قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) مصوب ۱۳۷۸ :

ماده ۲ - هیچ دادگاهی نمی تواند به دعوی رسیدگی کند مگر اینکه شخص یا اشخاص ذی نفع یا وکیل یا قائم مقام یا نماینده قانونی آنان رسیدگی به دعوا را برابر قانون درخواست نموده باشند.

ماده ۱۳۵ - هر یک از اصحاب دعوا که جلب شخص ثالثی را لازم بدانند، می تواند تا پایان جلسه اول دادرسی جهات و دلایل خود را اظهار کرده و ظرف سه روز پس از جلسه با تقدیم دادخواست از دادگاه درخواست جلب او را بنماید، چه دعوا در مرحله نخستین باشد یا تجدیدنظر .

ماده ۱۳۹ - شخص ثالث که جلب می شود خواننده محسوب و تمام مقررات راجع به خواننده درباره او جاری است. هرگاه دادگاه احراز نماید که جلب شخص ثالث به منظور تأخیر رسیدگی است می تواند دادخواست جلب را از دادخواست اصلی تفکیک نموده به هر یک جداگانه رسیدگی کند.

شماره پرونده ۱۸۰۵ - ۶۶ - ۹۳

سؤال

با توجه به تبصره ۱ ماده ۸۲ مکرر ۳ [قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱](#) و اصلاحات بعدی به این شرح: «تبصره ۱ (اصلاحی ۲۷/۸/۱۳۸۶) [اعضاء شوراهای مذکور و وابستگان درجه یک آن ها به هیچ وجه حق انجام معامله با دهیاری، شهرداری، سازمان ها، و شرکت های وابسته به آن را نخواهند داشت و انعقاد هر نوع قرارداد با آنها ممنوع می باشد در غیر این صورت ضمن لغو قرارداد و سلب عضویت دائم از شورا پرونده به مراجع ذی صلاح ارسال می گردد.](#)»، خواهشمند است در خصوص موارد ذیل نظریه مشورتی خود را اعلام فرمائید.

۱- وجود حکم هر نوع قرارداد در تبصره ۱ ماده ۸۲ مکرر ۳ قانون فوق الذکر شامل کدام قراردادهای می شود؟ فی المثل قراردادهای مربوط به کارگیری نیرو اعم از قراردادی، کارمعی و روزمزد را در بر می گیرد؟

۲- آیا برادر، خواهر، همسر، فرزند، مادر، و پدر عضو شورای شهر و یا روستا می تواند در قالب قراردادهای کاری مانند (قراردادی، کارمعی، روزمزد) در شهرداری و یا دهیاری مشغول به کار شده و ماهیانه یا روزانه حقوق و دستمزد دریافت نمایند؟

۳- آیا اشخاص حقوقی که احدی از اعضای هیئت مدیره و یا مدیرعامل آن از بستگان درجه یک شورای شهر یا روستا می باشد، می تواند اقدام به انعقاد قرارداد پیمانکاری با دهیاری و یا شهرداری بنماید.

نظریه شماره ۷/۹۳/۳۱۰۶ - ۱۳۹۳/۱۲/۱۱

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

۱- در تبصره ۱ ماده ۸۲ مکرر ۳ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ با اصلاحات بعدی، واژه «انعقاد هر نوع قرارداد» اطلاق دارد و ناظر به هر نوع قرارداد، اعم از خرید و فروش، اجاره، استجاره، پیمانکاری و غیره (به استثنای مواردی که مشمول مقررات استخدامی می شود) می باشد. ضمناً قرارداد کار معین، چنانچه جنبه استخدامی داشته باشد، بلامانع است.

۲- در مورد فرض استعلام در قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ با اصلاحات بعدی، منعی پیش بینی نشده است.

۳- با عنایت به تبصره ۱ ماده ۸۲ مکرر ۳ قانون صدارا اشاره، اعضای شورای اسلامی و بستگان درجه یک آنها و همچنین شرکتها و مؤسساتی که اقربای فوق الذکر در آن، سهام یا دارای سمت باشند، نمی توانند با دهیاری، شهرداری، سازمانها و شرکت های وابسته به آن، وارد معامله از جمله انعقاد قرارداد پیمانکاری شوند.

قوانین مرتبط :

تبصره ۱ ماده ۸۲ مکرر ۳ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب
: ۱/۳/۱۳۷۵

اعضاء شوراهای مذکور و بستگان درجه یک آنها به هیچ وجه حق انجام معامله با دهیاری، شهرداری، سازمانها و شرکتهای وابسته به آن را نخواهند داشت و انعقاد هر نوع قرارداد با آنها ممنوع می باشد. در غیر این صورت ضمن لغو قرارداد و سلب عضویت دائم از شورا، پرونده به مراجع ذی صلاح ارسال می گردد